

२९ औ वन्यजन्तु सप्ताह २०८१ प्रेस विज्ञप्ती

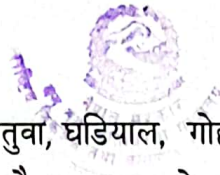
विक्रम सम्बत २०५३ सालदेखि हरेक वर्ष वैशाख महिनाको पहिलो हसालाई नेपालमा वन्यजन्तु एवं जैविक विविधता संरक्षणको महत्व र दिगो उपयोग गर्न जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्य सहित वन्यजन्तु सप्ताह मनाउन शुरु गरिएको हो । यसैलाई निरन्तरता दिन यस वर्ष पनि “वन्यजन्तुको संरक्षण: पर्यापर्यटन र आयआर्जन” **Wildlife Conservation: Eco-tourism and Income Generation** भन्ने मुल नाराका साथ राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग र सो अन्तरगतको राष्ट्रिय निकुञ्ज, वन्यजन्तु आरक्ष, शिकार आरक्ष र संरक्षण क्षेत्र कार्यालयहरू तथा अन्य सम्बद्ध निकायहरूले विभिन्न कार्यक्रमहरू सहित २९ औ वन्यजन्तु सप्ताह २०८१ मनाउने कार्यक्रम रहेको छ।

नेपाल हिन्दुकुश हिमालय श्रृंखलाको मध्य भागमा अवस्थित क्षेत्रफलको हिसाबले सानो देश भएतापनि भौगोलिक एवं धरातलीय कारणले जैविक विविधताको प्रचुरताको हिसाबले धनी छ। संसारभर नै दुर्लभ मानिने पाटेबाघ, एकसिंगे गैडा, जंगली हात्ती, अर्ना, हाब्रे, हिउँचिंतुवा, कस्तुरी मृग, घडियाल, डाँफे, मुनाल, चिर, धनेश जस्ता वन्यजन्तु र विविध किसिमका वनस्पतिहरू नेपालका प्राकृतिक सम्पदा हुन्। नेपालले विगत लामो समयदेखि समकालिन विधि र प्रणालीबाट जैविक विविधताको संरक्षण गर्दै आएको छ। वि.सं. २०३० मा चितवन राष्ट्रिय निकुञ्जको स्थापनासंगै क्रमशः विभिन्न भौगोलिक र पारिस्थिकिय प्रणालीको प्रतिनिधित्व गर्दै महत्वपूर्ण प्रजातिको संरक्षण गर्न तराई, पहाड र हिमालमा राष्ट्रिय निकुञ्ज, वन्यजन्तु आरक्ष, शिकार आरक्ष तिनका मध्यवर्ती क्षेत्र र संरक्षण क्षेत्रहरू घोषणा भएका छन्। संरक्षित क्षेत्रको प्रभावकारी संरक्षण र प्राकृतिक स्रोतको दिगो उपयोगको लागि मध्यवर्ती क्षेत्र तथा संरक्षण क्षेत्रमा स्थानीय जनताहरूको अर्थपूर्ण सहभागिता गराउन समुदायमा आधारित एकीकृत संरक्षण र सामुदायिक विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालनमा ल्याइएका छन्। ती कार्यक्रमहरू धेरै हदसम्म प्रभावकारी एवं सफल भएका छन्।

नेपालको विभिन्न भौगोलिक र पारिस्थिकीय प्रणालीमा प्राकृतिक वासस्थानमा सङ्कटापन्न घडियाल गोही, गिद्ध प्रजाति, कृष्णसारलाई परस्थानीय प्रणालीबाट संरक्षण गरेर पुनः प्राकृतिक वासस्थानमा छाड्ने, सिमित क्षेत्र र भौगोलिक स्थानमा वासस्थान रहेका गैडा, अर्ना, कृष्णसारलाई अन्यत्रको उस्तै वासस्थानमा स्थानान्तरण गरेर प्रजातिगत संख्या विस्तार एवं वंशाणु संरक्षण गर्ने, वन्यजन्तुको विचरणलाई प्रजाति तहमा संरक्षणबाट गरिएको प्रयासलाई फराकिलो बनाउन भू-परिधि स्तर एवं अन्तराष्ट्रिय सिमापार स्तरमा गरिएका संरक्षण कार्यहरू प्रभावकारी र प्रशंसनीय छन् ।

नेपालले जैविक विविधता संरक्षण, वन्यजन्तुको चोरी शिकार नियन्त्रण लगायतका वन्यजन्तु संरक्षणका कार्यमा सफलता हासिल गरेको छ । संरक्षित क्षेत्रहरूमा गरिएका संरक्षणका प्रयासहरू एवं सञ्चालित कार्यक्रमहरू केन्द्रीय स्तरदेखि समुदाय स्तरसम्म सरोकारवालाहरूको सहभागिता र सहकार्यले दुर्लभ एवं सङ्कटापन्न प्रजाती

पाटेबाघ, गैडा, बाहसिंगा, हिउँ चितुवा, घडियाल, गोही, कृष्णसार लगायतका वन्यजन्तुको संख्यामा उल्लेख्य वृद्धिले एकातिर संरक्षणकर्मीको हौसला बढाएको छ भने अर्को तर्फ बाघ, गैडा, हात्ति जस्ता वन्यजन्तुको संख्या बढेसँगै मानव वन्यजन्तु द्वन्द्वका घटनामा वृद्धि भएका छन् ।

नेपालको विभिन्न भौगोलिक क्षेत्रमा अवस्थित संरक्षित क्षेत्रमा पाइने जैविक विविधता मुलुकको अमूल्य प्राकृतिक सम्पदा र सम्पत्ति हुन्। ती क्षेत्रहरू स्वदेशी तथा विदेशी पर्यटकहरूका लागि आकर्षक गन्तव्यका रूपमा रहेका छन्। नेपालमा भ्रमण गर्न आउने कुल विदेशी पर्यटकहरू मध्ये करिब ६०% पर्यटकहरू संरक्षित क्षेत्रहरूमा भ्रमण गर्ने गरेका छन् । संरक्षित क्षेत्र तथा वन्यजन्तुको संरक्षण गर्न राज्यले ठुलो लगानी गरेकोमा यसबाट प्रत्यक्ष देखिने खालका आर्थिक लाभ कम देखिएको सन्दर्भमा यस वर्षको नाराले संरक्षित क्षेत्रहरूलाई पर्यापर्यटकीय गन्तव्यको रूपमा विकास गर्न थप जोड दिइएको छ । संरक्षित क्षेत्रको संरक्षणको मुल मर्मलाई असर नपार्ने गरी पर्यटकिय गतिविधि संचालन गर्दा यसले स्थानिय समुदायको आय आर्जनदेखि राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा समेत सकारात्मक असर पुग्ने आशा लिएका छौं ।

संरक्षण पहिले कि विकास पहिले भन्ने अहिलेको बहसमा संरक्षण र विकास दुवैलाई साथ साथै लैजान सकिन्छ र जलवायु परिवर्तन तथा अन्य प्रतिकूल परिस्थितिसँग जुध्न समेत संरक्षित क्षेत्रहरूले महत्वपूर्ण भूमिका खेलेको सन्दर्भमा संरक्षित क्षेत्र तथा वन्यजन्तु संरक्षणको महत्व अझ बढ्दो छ भन्ने विषय वैज्ञानिक रूपमा समेत पुष्टि भैसकेको छ । अतः संरक्षित क्षेत्रहरूबाट प्राप्त हुने पर्यापर्यटकीय लाभमा सबै समुदायको पहुँच पुर्याउने र श्रोतहरू उपयोग गर्दा हाम्रा सन्ततिलाई समेत असर नपर्ने गरि पुर्ण प्रतिपर्धा र सुशासनलाई समेत ध्यानमा राखी गर्न आवश्यक देखिन्छ ।

वेद कुमार ढकाल

वेद कुमार ढकाल

प्रवक्ता तथा उपमहानिर्देशक

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग

बबरमहल, काठमाण्डौ

२०८१/०१/०१